УДК 006.3.331.4.628.5.



Суюсанов Лут Ікрамович,
кандидат історичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України)

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА БЕЗПЕКА ПРАЦІ

Важливим етапом діяльності міжнародного співтовариства із забезпечення здоров'я та життя працівників на виробництві є прийняття та впровадження міжнародних стандартів безпеки праці. У статті проаналізовано основні складові впровадження міжнародного стандарту OHSAS 18001:2007 «Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки персоналу» на підприємствах транснаціональної компанії «АрселорМіттал» у Кривому Розі. Наведено статистичні дані про нещасні випадки та професійні захворювання на виробництві, здійснено порівняльний аналіз частоти травм із втратою робочих днів, виявлено причини нещасних випадків та наведено показники трудового стажу робітників, у яких виявлено професійні захворювання. Аналізується інвестиційна політика підприємства з основних напрямків організації охорони праці та результат міжнародного аудиту на відповідність вимогам міжнародного стандарту OHSAS 18001:2007, система управління охороною праці на підприємствах «АрселорМіттал».

Ключові слова: *соціальна відповідальність, охорона праці, міжнародний стандарт, нещасний випадок, професійне захворювання.*

За оцінкою МОП, у світі щорічно трапляється приблизно 270 млн. нещасних випадків, пов'язаних із трудовою діяльністю людини, і 160 млн. професійних захворювань. На виробництві гине приблизно 354 тис. працівників та приблизно 2 млн. чол. помирають від професійних захворювань. Усе більше роботодавців та керівників підприємств усвідомлюють, що організація охорони праці — це цінний ресурс, а не марна витрата коштів. У сучасному світі глобалізації проблема соціальної відповідальності постала перед людством украй гостро. Мова йде не тільки про подальший економічний, політичний, культурний розвиток, а взагалі про існування світової цивілізації. У зв'язку з посиленням впливу транснаціональних компаній на сферу праці, на навколишнє середовище, зросла зацікавленість міжнародних організацій корпоративною соціальною відповідальністю.

У 1977 році Міжнародна організація праці (МОП), яка була заснована у 1919 році, а у 1946 році стала першою установою ООН зі спеціальним статусом, метою створення якої є співробітництво для забезпечення соціального миру у всьому світі й усунення соціальної несправедливості шляхом поліпшення умов праці, ухвалює Тристоронню декларацію принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики. У декларації визначено шляхи вирішення проблем соціальної відповідальності корпорацій із питань професійної підготовки, умов праці, заробітної плати, соціальної та медичної допомоги. Важливим етапом у діяльності міжнародних організацій є прийняття міжнародних стандартів безпеки праці. Колективним продуктом національних органів стандартизації різних країн, зокрема таких, як Велика Британія, Японія, ПАР, Ірландія, а також спеціалізованих фірм та дослідницьких організацій є Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007.

© Суюсанов Л. І., 2017

Цей стандарт розрахований на використання в роботі об'єктів господарювання незалежно від форм власності, який дає організації наступні переваги:

• зменшення кількості випадків заподіяння шкоди персоналу за рахунок запобігання та контролю за небезпечними виробничими факторами на робочих місцях;

• зменшення ризику нещасних випадків, що призводять до серйозних наслідків;

• зростання мотивації персоналу за рахунок задоволення зростаючих очікувань співробітників;

• зменшення матеріальних втрат, які виникають внаслідок нещасних випадків та простоїв виробництва;

• можливість створення інтегрованої системи управління якістю екологічного керування, здоров'я та безпеки;

• забезпечення відповідності діяльності законодавству в галузі здоров'я та безпеки на виробництві;

• покращення іміджу організації.

Аналіз закордонного досвіду в галузі менеджменту охорони праці свідчить, що його регулювання необхідно здійснювати на підставі оцінки ризиків виникнення нещасних випадків та аварій на виробництві. Стандарт серії OHSAS 18001 «Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки персоналу» широко використовується у всьому світі і вважається одним із найбільш досконалих стандартів по організації менеджменту з питань охорони праці.

Відповідно до нього система менеджменту управління охороною праці будується на ідентифікації та оцінці ризику небезпек виникнення нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Впровадження стандарту серії OHSAS 18001 «Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки персоналу» дає можливість раціонально використовувати кошти, спрямовані на охорону праці. З метою вивчення стану діяльності керівництва та працівників транснаціональної корпорації «АрселорМіттал» щодо впровадження вимог стандарту серії OHSAS 18001 було проведено аналіз підсумків роботи підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» з питань охорони праці і промислової безпеки за 2014 рік. По-перше, у 2010 році за підписом Генерального директора ПАТ «АрселорМіттал» пана Жана Р. Жує була затверджена Політика в області охорони праці під назвою «Наші обов'язки у сфері охорони праці, промислової безпеки і здоров'я», що є ключовою складовою єдиної стратегії компанії «Змінюємо майбутнє». Ця Політика розроблена на основі корпоративної політики, яка направлена на:

– пріоритетність безпечної праці і здоров'я працівників по відношенню до результатів промислової діяльності;

– виявлення, оцінку та усунення всіх виробничих ризиків, щоб бути упевненим, що всі джерела ризиків знаходяться під контролем;

– встановлення ефективного способу управління задля досягнення нульових показників травматизму і професійних хвороб на виробництві;

– створення сприятливої культури, яка вимагає явного лідерства і чіткого контролю;

– відповідальність керівництва за показники у сфері охорони праці та виробничої безпеки.

Для реалізації Політики в галузі охорони праці, виробничої безпеки і здоров'я ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» бере на себе такі зобов'язання:

- забезпечити правове регулювання законодавчих вимог у галузі охорони праці, виробничої безпеки та здоров'я, дотримуватися або перевершувати ці вимоги;

- здійснювати весь доступний та практично реалізований комплекс заходів з попередження аварій та мінімізації їхніх наслідків, установити правила поведінки персоналу під час аварійної ситуації;

- вимагати від підрядних організацій дотримання прийнятих на підприємстві норм і правил охорони праці;

- створювати на підприємстві культуру поведінки, згідно з якою робота буде зупинена за умови, якщо виробнича ситуація стане небезпечною для життя, або здоров'я робітника, або для оточуючих його людей;

- централізовано навчати персонал та підвищувати його кваліфікацію в галузі охорони праці;

- підтримувати відкритий діалог з усіма зацікавленими сторонами в галузі охорони праці;

- детально вивчати обставини та причини всіх нещасних випадків для недопущення їхнього повторення;

- створювати на робочих місцях сприятливі умови для праці та здоров'я робітників;

- у повному обсязі забезпечувати робітників підприємства засобами індивідуального захисту та спецодягом;

- забезпечувати якісне проведення працівниками підприємства попередніх та періодичних медичних оглядів, своєчасно та в повному обсязі надавати їм необхідну медичну допомогу;

- переглядати, корегувати та вдосконалювати за необхідності, але не рідше 1 разу на рік, Політику в галузі охорони праці, доводити Політику до відома всього персоналу підприємства та інших зацікавлених сторін [1, с. 12].

Усього в 2014 році на підприємствах групи АрселорМіттал сталося 23 нещасні випадки зі смертельним наслідком. По країнах зафіксовано наступну статистику: Казахстан — 5, ПАР — 4, Румунія — 3, Іспанія — 2, в інших 9 країнах, у тому числі Україні, — по одному випадку. За коефіцієнтом частоти травм із втратою робочих днів група підприємств у Кривому Розі продовжує залишатися в числі з найменшим коефіцієнтом частоти травм — 0,96. Хоча на підприємствах корпорації в Румунії, Німеччині, США, Чехії, Франції цей показник менше [3, с. 2 — 3]. Більшість нещасних випадків (61 %) виникло через організаційні причини, на другому місці (23 %) — нещасні випадки з психофізіологічних причин, і 16 % нещасних випадків сталося через технічні причини. Серед організаційних причин основне місце займає невиконання вимог, правил та інструкцій з охорони праці (58 %), невиконання посадових обов'язків — 16 %, неякісно розроблена інструкція або її відсутність — 11 %, невикористання засобів індивідуального захисту — 5 %, порушення правил безпечного руху — 5 %, інші — 5 %. Статистика свідчить, що, на жаль, здебільшого травму отримують працівники, які мають певний досвід роботи та кваліфікацію. Так, із них 68 % мають трудовий стаж на підприємстві понад 5 років, 19 % — від 1 до 5 років, 13% — до 1 року. У 2014 році виявлено 42 профзахворювання: хвороби органів зору — 33 %, віброхвороба — 22 %, радікулопатія — 27 %, туговухість — 13 %, сідеросілікоз, пневмоконіоз — 5 %. Необхідно підкреслити, що, на нашу думку, профхвороб, пов'язаних із органами зору та слуху, можна було б уникнути при використанні засобів індивідуального захисту, а це майже 46 % усіх профхвороб на підприємствах комбінату. Порівняльний аналіз свідчить, що профзахворювання проявляються, як правило, у предпенсійному віці: 45 % — від 50 до 60 років, 33% — від 45 до 50 років, 14 % — від 40 до 45 років, 5 % — більше 60 років, 3 % — до 40 років [3, с. 11 — 13]. Пріоритет — це люди, котрі працюють на підприємствах концерну. Для забезпечення їхньої безпеки розроблено та вже впроваджено у всіх структурних підрозділах комплексну систему управління охорони праці з міжнародного стандарту OHSAS 18001: 2007; проект «Прагнення до нуля», спрямований на повне попередження

серед працівників травм і нещасних випадків [2, с. 2]. Починаючи з 2011 року, «АрселорМіттал Кривий Ріг» збільшує затрати на інвестування у безпеку праці. У 2011 році на організацію охорони праці було витрачено 187,2 млн. гривень, а в 2014 році ці витрати досягли 251,8 млн. гривень.

Основні затрати на охорону праці в 2014 році були розподілені наступним чином:

– 63,13 млн. грн. — на забезпечення працівників спеціальним одягом, взуттям, засобами індивідуального захисту;

– 14,97 млн. грн. — на забезпечення питного режиму (безоплатна питна вода, вітамінізовані напої);

– 15,16 млн. грн. — на забезпечення безоплатного спеціального харчування і молока для робітників, які працюють в особливо шкідливих умовах;

– 1,82 млн. грн. — на забезпечення працівників миючими засобами, які нейтралізують дію шкідливих речовин на організм і шкіру;

– 1,48 млн. грн. — для проведення обов'язкового періодичного медичного огляду.

Керівництво комбінату на виконання технічних заходів з охорони праці у 2014 році витратило 96,94 млн. грн., зокрема:

– на зменшення впливу на працівників шкідливих виробничих факторів — 60 млн. грн.;

– на створення оптимального мікроклімату на робочих місцях — 2,5 млн. грн.;

– на механізацію тяжких робіт — 9,7 млн. грн.;

– на закупівлю засобів захисту від ураження електричним струмом — 1,9 млн. грн.;

– на забезпечення безпечного виконання робіт на висоті — 1,2 млн. грн. [3, с. 54 — 60].

У 2014 році міжнародними фахівцями «QSCert-Ukraine B.V.» (Нідерланди) був проведений другий щорічний аудит системи управління охорони праці підприємства щодо відповідності вимогам міжнародного стандарту OHSAS 18001:2007. Результат аудиту позитивний, підтверджено раніше отриманий підприємством сертифікат про відповідність системи управління охорони праці підприємства вимогам міжнародного стандарту OHSAS 18001:2007 [3, с. 51].

Висновок. Використання світового досвіду організації охорони праці, поліпшення умов та безпеки праці в Україні відіграє надзвичайно важливу роль для підвищення продуктивності сучасної економіки. В умовах глобалізації й інтеграції України у світову економічну систему та європейський правовий простір найактуальнішим завданням є впровадження та реалізація міжнародних стандартів охорони праці, зокрема OHSAS 18001:2007.

Список використаних джерел

1. Информационный бюллетень № 3. / Здоровье + Безопасность быта + Работа. — Кривой Рог : Изд. УОТ и ПБ ОАО «АрселорМиттал Кривой Рог», 2010. — 20 с.

2. … ЭТО МОЯ ЖИЗНЬ / А. Арсланова, В. Головко и др. — Кривой Рог : Пре-пресс: «Эм Вэ Креатив Групп», 2009. — 80 с.

3. Итоги работы предприятия по вопросам охраны труда и промышленной безопасности за 2014 год. Заседание Руководящего Комитета по «Стремлению к нулю». — Кривой Рог : ПАО «АрселорМиттал Кривой Рог», 2015. — 67 с.

4. Електронний ресурс: [Режим доступу] — http://zaykov.vk.vntu.edu.ua/file/be28f73f0bce3bafe4c130d8fc8853f0.pdf

5. Електронний ресурс: [Режим доступу] — http://www.certsystems.kiev.ua/adresa-i-kontakti.html

Суюсанов Лут Икрамович,
кандидат юридических наук, доцент
(Донецкий юридический институт МВС Украины)

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ И БЕЗОПАСНОСТЬ ТРУДА

Важным этапом деятельности международного сообщества по обеспечению здоровья и жизни работников на производстве является принятие и внедрение международных стандартов безопасности труда. В статье анализируются основные составляющие по внедрению международного стандарта OHSAS 1801 «Система менеджмента охраны здоровья и безопасности персонала» на предприятиях транснациональной кампании «АрселорМиттал» в Кривом Роге. Приводятся статистические данные о несчастных случаях и профессиональных заболеваниях на производстве, сравнительный анализ частоты травм с утратой рабочих дней, причины несчастных случаев, трудовой стаж работников, у которых выявлены профессиональные заболевания. Анализируется инвестиционная политика предприятия по основным направлениям организации охраны труда и результат международного аудита соответствия требованиям международного стандарта OHSAS 1801, система управления охраной труда на предприятиях «АрселорМиттал».

Ключевые слова: *социальная ответственность, охрана труда, международный стандарт, несчастный случай, профессиональные заболевания.*

Lut Suyusanov,
candidate of law sciences
(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine)

SOCIAL RESPONSIBILITY AND SAFETY

The adoption and implementation of international standards are the important steps of the international community to ensure the health and life of employees at the workplaces. The article deals with the analysis of the main components implementing the international standard OHSAS 18001: 2007 "Occupational Health and Safety Assessment Scheme" at the enterprises of the transnational campaign "ArcelorMittal" in Kryvyj Rih. Statistics on accidents and work-related diseases, the comparative analysis of frequency of injuries with loss of working days, the causes of accidents, the seniority of employees diagnosed with work-related diseases have been represented in the article. The investment policy of the enterprises performing the main directions of organization of the occupational safety and health, the international auditor's report on compliance of this activity with requirements of international standard OHSAS 18001: 2007 "Occupational Health and Safety Assessment Scheme", control system of occupational health and safety management system at the enterprises of "ArcelorMittal" have been analyzed here too.

Key words: *social responsibility, occupational safety and health, international standard, an accident, work-related disease.*

Надійшла до редколегії 15.01.2017